

Met vereende krachten

De Nieuwe Jutter: buurthuis nieuwe stijl

Tussenrapportage
Astrid Huygen

Samenvatting

Aanleiding

De aandacht voor het aanboren, ondersteunen en benutten van eigen kracht en capaciteiten van burgers wordt steeds groter. Velen zijn het er over eens dat dit dé manier is waarop recht wordt gedaan aan de intrinsieke waarde en de wil om vooruit te komen die in alle mensen aanwezig is.

Bovendien kan de maatschappelijke ondersteuning op deze manier (betaalbaar) georganiseerd worden. Maar hoe gaat dat nu precies in zijn werk, die eigen kracht tot ontwikkeling laten komen? Een plek waar daarover valt te leren is buurthuis in zelfbeheer De Nieuwe Jutter. Het is een broedplaats waar een breed scala aan bewonersinitiatieven, en de innovatieve ondersteuning daarvan, samenkomt en zich ontwikkelt. Betrokkenen in en rondom het buurthuis zijn geïnteresseerd om de kennis over hoe het er in De Nieuwe Jutter aan toe gaat met anderen te delen. Wat werkt en wat niet? Welke werkzame ingrediënten kunnen we ontdekken? Om dit goed in kaart te brengen is het idee voor een meerjarig onderzoeksproject ontstaan, waarvan na een jaar de eerste resultaten zichtbaar zijn gemaakt in deze tussenrapportage.

De Nieuwe Jutter

De Nieuwe Jutter is een buurthuis in zelfbeheer in de Utrechtse Rivierenwijk. Verschillende bewonersorganisaties hebben dit buurthuis in eigen beheer. Het pand is eigendom van woningcorporatie Bo-Ex. De drijvende kracht achter het tot stand komen van dit buurthuis is de buurtpastor. Mede op zijn werkwijze is de presentietheorie (Baart, 2001) gebaseerd. Deze methodische manier van werken ligt nog steeds aan de basis van zijn professionele ondersteuning. De Nieuwe Jutter is een broedplaats voor (interculturele) samenwerking. Doordat groepen met uiteenlopende achtergronden - maar met een gemeenschappelijk belang - samenwerken, is deze broedplaats ontstaan: betrokkenen proberen uit hoe ontmoeting en verbinding werkt. Het buurthuis is zeven dagen in de week op alle dagdelen geopend. Een greep uit de activiteiten: eetcafé SBWU (Stichting Begeleid Wonen Utrecht) is ook toegankelijk voor buurtbewoners, biljarten, damesgym, yoga, computerles, Marokkaanse vrouwengroep, dartclub, buurtvaders, kaartclub, Arabische taallessen en huiswerkclassen Tamount, Thai boxen, Zumba, dansles, body fit, jeugdactiviteiten Tamount en muziekles SBWU. Ook is het altijd mogelijk binnen te lopen voor een praatje of een kop koffie. Sinds eind 2010 huurt het Inloophuis (ontmoeting en activiteiten voor mensen met een levensbedreigende ziekte) een ruimte in De Nieuwe Jutter en is een aantal dagdelen in de week geopend.

De praktijk van De Nieuwe Jutter bekijken we in het licht van ontwikkelingen die de gemoederen in welzijnstand momenteel flink bezig houden. We zien dat het aantal partijen dat de arena van de samenlevingsopbouw betreedt steeds diverser wordt. Met de komst van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) is de nadruk komen liggen op (het stimuleren van) de eigen verantwoordelijkheid van burgers.

Daarop voortbouwend zijn recentelijk onder de noemer Welzijn Nieuwe Stijl (WNS) acht bakens¹ opgesteld, waarmee VWS, de VNG en de MO-groep een impuls willen geven aan de toekomst van de maatschappelijke ondersteuning. WNS kent drie hoofddoelstellingen: gemeenschappelijker, professioneler/effectiever en efficiënter. Wij denken in dit krachtenveld iets bij te dragen via *receptuur* die we ontwikkelen, op basis van wat zich afspeelt in De Nieuwe Jutter.

Oranjerfonds

In de ideeënfase voor dit onderzoek is het Oranjerfonds betrokken geraakt. Zij vonden de wijze waarop De Nieuwe Jutter inzet op kennisontwikkeling en kennisoverdracht interessant en zijn bereid geweest dit onderzoek mogelijk te maken.

Aanpak

In dit onderzoek draait het om de werking van sociaal initiatief waar eigen kracht tot ontwikkeling komt en wat mensen daarvoor nodig hebben, onder meer aan (professionele) ondersteuning. Vragen die we centraal hebben gesteld zijn: wat is er voor nodig, zodat (kwetsbare) mensen zichzelf (weer) de moeite waard (blijven) vinden? Dat zij zich inzetten voor elkaar, om anderen en zichzelf te helpen? Wat is er voor nodig, zodat mensen kracht ontlenen aan het verbonden zijn, met zichzelf en met anderen? Hoe kunnen zij (opnieuw) hun plek in de maatschappij te vinden? Wat zijn hiervoor de professionele randvoorwaarden? Wat hebben mensen nodig om hun leven (weer) in eigen hand te nemen? Onder welke omstandigheden lukt dat? Welke resultaten levert dat op, op individueel en op buurt- en samenlevingsniveau?

Net zoals dat de manier van werken in De Nieuwe Jutter zich al doende ontvouwt, zo ontvouwt zich ook het inzicht en de kennis daarover via dit onderzoek. De methoden die we gebruikt hebben om deze inzichten en kennis te ontsluiten, zijn geïnspireerd op de methodische kenmerken van de presentiebeoefening. De onderzoeker volgt de betrokkenen, is bij hun geleefde leven en erkent de betekenis van de verhalen van iedereen met wie contact is. De methoden zijn erop gericht zo min mogelijk belastend te zijn voor de onderzochten. De dataverzameling heeft grotendeels plaatsgevonden via observatie en informele, spontane gesprekken. Er is gewerkt met wat zich aandienende.

Deze tussenrapportage biedt dan ook vooral impressies vanuit belevingen. Het biedt een blik op het functioneren van een buurthuis in zelfbeheer vanuit een binnenperspectief, en op de betekenis daarvan voor iedereen die, direct of meer op afstand, betrokken is bij De Nieuwe Jutter: de vrijwilligers, de bezoekers, de professionele ondersteuning, stichtingsbestuur en (lokale) beleidsmakers. De tekst bevat citaten en voorbeelden waarin namen van personen voorkomen. De verhalen en personen zijn op waarheid gebaseerd, hun namen zijn gefingeerd.

Resultaten eerste jaar

We hebben *werkzame ingrediënten* onderscheiden op vier terreinen: (1) het karakter, ofwel de kenmerken van de broedplaats, (2) de organisatie, (3) professionele randvoorwaarden en (4) de resultaten. Eerste resultaten laten zich zien in het gebruik en bereik van De Nieuwe Jutter, de aard

1 1) Gericht op de vraag achter de vraag, 2) Gebaseerd op de eigen kracht van de burger, 3) Direct er op af, 4) Formeel en informeel in optimale verhouding, 5) Doordachte balans van collectief en individueel, 6) Integraal werken, 7) Niet vrijblijvend, maar resultaatgericht, 8) Gebaseerd op ruimte voor de professional.

van de contacten, verbinding en collectief ondernemerschap. Deze punten zijn in de tussenrapportage verder uitgewerkt. De essentie is hieronder in steekwoorden samengevat:

Karakter broedplaats:

- Binding met de buurt.
- Open sfeer: laagdrempelig, toegankelijk en gastvrij.

Organisatie:

- Openheid in proces.
- Organisatiestructuur is al werkende ontstaan.
- Rol en positie bestuur: faciliterend en betrokken, maar op afstand. Draagt zorg voor de inbedding.
- Formalisering van werkwijzen op eigen wijze.

Professionele randvoorwaarden:

- Organisch werken.
- Aansluiten bij eigenheid.
- Aandacht voor vrijwilligers.
- Grondhouding en reflectief vermogen buurtwerker: presentiebeoefening.

Resultaten:

- Meer activiteiten, meer bezoekers, meer vrijwilligers.
- Duurzame contacten en ontwikkeling communicatiekwaliteiten.
- Verbinding.
- Emanciperende werking.
- Collectief ondernemerschap.

Wat levert dat, afgezien van de cijfers, op aan waardeontwikkeling?

Samenvattend is het belangrijkste dat we dit jaar gezien hebben dat betrokkenen werken vanuit een visie op mensen - iedereen is van waarde en in tel - en een visie op wat je wilt bereiken, namelijk een context creëren waarin mensen hun dromen kunnen realiseren en 'wel zijn', oftewel zich goed en van waarde voelen. De betrokkenen helpen om verlangens en dromen concreet te maken. Er zijn geen harde, meetbare doelstellingen geformuleerd. Het handelen is bepaald door wat zich aandient. We kunnen het omschrijven als 'doen door laten'. Belangrijke voorwaarde is dat methodisch te werk is gegaan. De basis vormt de presentiebenadering: de aanwezigheid, aandachtige betrokkenheid, praktische wijsheid en liefdevolle trouw, zijn van groot belang gebleken. De organisatiestructuur ontstaat al werkende, het bestuur volgt het proces en niet andersom.

Toekomst

Afgelopen jaar was de eerste onderzoeksronde. We sluiten deze periode af met een *invitational* miniconferentie; een *wijkplaats* (onder andere voor gemeente (bestuur/ directeuren/ambtenaren/ raad), betrokken organisaties (corporaties, welzijn, SBWU en het buurtpastoraat), Oranjefonds, UvH) waar we de bevindingen willen teruggeven. Maar we willen de deelnemers ook de mensen van De Nieuwe Jutter laten ontmoeten, ze proberen te raken en ervaringen te laten uitwisselen. We willen daar oogsten wat nog meer de focus kan zijn in het vervolg.